

PROBUĎME V SOBĚ ZRUČNOST NAŠICH PŘEDKŮ

PUBLIKACE O ŘEMESLECH NA HRANICKU

• TKALCOVSTVÍ • KREJČOVSTVÍ • SOUKENICTVÍ • ŠEVCOVSTVÍ • HRNČÍŘSTVÍ •
KOVÁŘSTVÍ • KOTLÁŘSTVÍ • RYBNÍKÁŘSTVÍ • VAŘENÍ A ŠENKOVÁNÍ PIVA A VÍNA •
MLYNÁŘSTVÍ • ŘEZBÁŘSTVÍ • KOVÁŘSTVÍ • SEDLÁŘSTVÍ • TRUHLÁŘSTVÍ • BEDNÁŘSTVÍ •
KOLÁŘSTVÍ • TESAŘSTVÍ • KOŠÍKÁŘSTVÍ • PEČENÍ TRADIČNÍCH KOLÁČŮ • PEČENÍ A
ZDOBENÍ PERNÍKŮ • ZDOBENÍ KRASLIC •

ÚVOD

Milí čtenáři,

publikace, která se Vám dostává do rukou, pojednává o historii a současnosti řemesel a řemeslné výroby na Hranicku. Publikace byla vydána Mikroregionem Hranicko ve spolupráci s Hranickou rozvojovou agenturou za finančního přispění Olomouckého kraje v rámci projektu „Za poznáním mikroregionu Hranicko“. Její snahou je zachytit bohatství, které naši předci dokázali vytvořit svou šikovností a důmyslnými technikami, které byly v průběhu historie neustále zdokonalovány.

Stroje, které v 19. století začaly nahrazovat řemeslnou výrobu, přinesly nejen neobyčejné zvýšení produktivity práce, ale i změny životního rytmu všude tam kde vznikala tovární výroba. Rozvoj vědeckých výzkumů a jejich praktická aplikace vytvářely kvalitativně vyšší stupeň civilizace, v níž tradiční řemeslná práce byla stále méně schopná vzdorovat tovární velkovýrobě. Stala se kulturním dědictvím, které zahrnuje širokou škálu nehmotných i hmotných prvků, myšlenek a výsledků tvořivé činnosti předchozích generací. Čím je společnost vyspělejší, tím větší jsou její potřeby i možnosti poznávat a aktualizovat všechny složky tohoto dědictví.

Cílem této publikace je zachytit tradiční řemesla provozovaná v hranickém regionu tak, aby mohly přispívat k obohacení kultury a způsobu života v současnosti. Předmětem publikace je tedy historie lidových řemesel a jejich rozšíření na Hranicku a vytvoření přehledu jejich současného stavu.

Pavla Vaculová
koordinátorka publikace

OBSAH

Tkalcovství	3
Soukenictví	5
Krejčovství	7
Ševcovství.	8
Hrnčírství.	10
Konvářství	12
Kotlářství.	13
Kovářství.	14
Vaření a šenkování piva a vína	17
Mlynářství	19
Rybníkářství	22
Sedlářství	24
Řezbářství	25
Truhlářství	27
Bednářství	30
Kolářství	31
Tesařství	33
Košíkářství	35
Pečení tradičních koláčů	37
Pečení a zdobení perníků	39
Zdobení kraslic	41
Zdroje	43

TKALCOVSTVÍ

Popis řemesla

Tkalcovstvím se zabývali především muži, zatímco ženy vykonávaly jen pomocné práce. Základními materiály k výrobě lidového textilu byly len, konopí, vlna, výjimečně hedvábí a od 19. století bavlna. Plátna, valchované vlněné a polovlněné látky zůstávaly většinou v přírodních rezných barvách. Vzorovanými textiliemi byly především kanafas (kanafas - lidová vzorovaná tkanina, původně lněná, postupem času celobavlněná, charakteristická pruhy v základních barvách černobílé a modrobílé), činovatě (činovat - specifická tkanina s ornamentálními vzory, které tvoří geometrické řady složené z kostiček a hvězdic). Původně byla tkaná kombinovaná konopná a lněná, později konopná a bavlněná a nejmladší čistě bavlněná tkanina s bílou, červenou a černou, později byla valchovaná celovlněná sukna (modrá, červená, zelená a rezavá).

Lnu se na Hranicku poměrně dobře dařilo. Pěstoval se nejen pro semeno, ale hlavně po jemné vlákno, které se dál spřádalo na kolovratech a pak se z něj tkalo plátno na tkalcovských stavech. K získání vlákna ze lnu sloužil určitý pracovní postup. Měl za účel rozrušit a oddělit pazdeří od lněného stonku a docílit čistého vlákna schopného dalšího zpracování. Provádělo se to třením lnu. Tření sestávalo ze sušení lnu, lámání a vlastního tření.

Tření se provádělo ve zvláštních budovách – tírnách. V oblastech na Hranicku, kde se len pěstoval, měla tírnu každá větší usedlost.

Popis tírny

Následující popis se věnuje kamenné tírně, která stávala ve Stříteži nad Ludinou, je dochován díky vyprávění pí. Františky Foltýnkové, které v ní celý život pracovala.

Prostor uvnitř se dělil na dvě části. Přední – vstupní – sušárna měla velkou kamennou pec vytápěnou pařezy. Trámce umístěné na dvou protějších stěnách umožňovaly pokládání tyčí napříč místností, na které se stavěly kozlíky lnu k vysoušení. V druhé místnosti spojené dvěma se sušárnou, bylo prováděno tření lnu pomocí lamačky a potírek.

Lamačka „mašina“ se skládala ze tří ozubených válců připevněných k podstavci. Válce se otáčely ručně pomocí kliky upevněné na kole. A to vždy kousek směrem

dopředu a zase zpět podle délky stonku. Rozprostřené hrsti lnu procházely několikrát mezi otáčejícími se válci, z nichž dva byly dole a jeden těsně nad nimi, až se zdřevnatělé části stonku (pazdeří) z větší části oddělily od vlákna. Lamačku obsluhovali tři muži. Jeden vkládal len do mašiny, další jej odebíral a třetí otáčel klikou. Zhruba přetřený len přebíraly ženy, aby jej dále zpracovávaly na potírkách. Potírky tvořily dvě dřevěné asi 1 metr dlouhé čelisti, které byly připevněny na dvou menších kůlech. Vnitřní, k sobě přiléhající, strany čelistí byly opatřeny několika dřevěnými zuby. Pohybem horní části čelistí potírky se uvolnily poslední zbytky pazdeří, které pak byly několikerým protahováním lnu potírkou z vlákna odstraněny.

Historie řemesla

Cech tkalcovský byl v Hranicích a Drahotuších jedním z nejvýznamnějších cechů a to již v 16. století. Cech byl ustanoven z důvodu zamezení pokoutního tkaní plátna mimo cech, které se v té době rozmáhalo. Parametry a kvalita tkaných materiálů byly přesně stanoveny. Cechmistrů chodili každé tři neděle mezi řemeslem a kontrolovali paprsky a lokte, aby byly stejné míry a byly kvalitní. V případě, že našli nekvalitní výrobky, či zjistili, že řemeslníci pracují se špatnými nástroji, rozdávali pokuty, při opakovaném zjištění bylo řemeslníkům dokonce jejich nářadí zničeno.

Učeň se měl řemeslu učit jeden rok. Žádný mistr nesměl postavit více než 4 stavy, a také nesměl učit tkalcovství žádné ženy nebo dívky, kromě své dcery. Mistr ani čeledě nesměli chodit po vesnicích a smlouvat si přízi na dílo, ani ji z města prodávat přespolním. Také žádný přespolní nesměl na trhu ve městě kupovat více příze než ke své domácí potřebě, na překup bylo zakázáno kupovat pod pokoutou.

Během třináctileté existence cechu se tkalcovství v Hranicích tak rozrostlo, že musely být změněny cechovní artikule, od roku 1536 tedy mohli mít mistři pouze tři stavy a zpřísnili se také podmínky pro řemeslnické učně, ti museli za učení platit. Na trzích konaných v Hranicích nesmělo být prodáváno jiné plátno než to, které zde bylo vyrobeno. Plátna z cizích měst se mohla v Hranicích prodávat pouze o jarmarcích.

V polovině 16. století bylo tkalcovství stále nejvýznamnějším cechem, postupně však byl zastiňován cechem soukenickým, který se začal rozmáhat od druhé poloviny 16. století.

Pečeť tkalců města Hranic 1655

Rozšíření řemesla na Hranicku

Po utlumení významnosti tkalcovského řemesla ve městech Hranicích a Drahotuších, bylo v 19. století tkalcovství přeneseno na vesnice. Mezi vesnice s největším zastoupením zpracovatelů lnu, konopí a vlny patřily Střítež nad Ludinou

a Běloutín, které měly nejvíce stavů, a dále Jindřichov a Partutovice. Také v obci Býškovice, jak popisuje ve svých pamětech pan Pavlíček, bývala tírna a v čísle popisném 72 se nacházela tkalcovna na plátno.

Současnost řemesla

Původně se tření lnu ještě počátkem 20. století provádělo primitivně doma. Postačily k tomu dvě potírky – větší, hrubší lámací, druhá menší, třecí. Konečná úprava lnu se provedla na česáku. Tradiční zpracování lnu se udrželo ještě krátce po 1. světové válce, poté však došlo k zániku tohoto řemesla. Následovalo zpracování lnu pomocí mechanizace, které se do dnešní doby stále zdokonaluje a s tradičními metodami a těžkou dřinou má již pramálo společného.

SOUKENICTVÍ

Popis řemesla

Produktem soukenictví je tkanina – sukno, jež se vyrábí v plátnové nebo keprové vazbě, ke tkaní se používá barevná mykaná nebo česaná příze převážně z jemnější, silně zkadeřeně vlny.

Úprava tkaniny spočívá ve valchování, česání, postřihování, dekatování a lisování. Některé stupně úpravy se několikrát opakují, takže textilie obvykle prochází 16-18 pasážemi.

V hotovém zboží zakrývá zplstěný povrch strukturu vazby tkaniny. Vzhled některých druhů sukna je podobný netkané plsti, se kterou se dá snadno zaměnit.

V minulosti se sukno nejčastěji používalo na kalhoty, sukně, saka a pláště uniforem pro armádu, policii, železničáře, lesníky a jiná povolání. Zhruba od poloviny minulého století se však pro tento účel sukno stále více nahrazuje praktičtějšími (a většinou levnějšími) druhy tkanin, takže sukno dnes nachází širší použití jen na kroje (a jejich módní aplikace) a pro speciální technické účely (např. potahy kulečnických stolů).

Historie řemesla

Soukenictví na Hranicku se začalo rozvíjet v polovině 16. století, o čemž svědčí písemné zmínky o soukenických rámech k napínání a sušení suken, umístěných v předměstských zahradách a na valech, dále zmínky o barvárnách a valše na úpravu sukna. V čele soukenického cechu stáli v době největšího rozmachu čtyři cechmířtři. Soukeníci vyráběli několik druhů suken z hrubší domácí vlny nebo z jemnější vlny dovážené na hranické trhy hlavně ze Slezska. O kvalitu sukna

pečovali cechmistrři a přisežní, kteří kontrolovali a opatrovali postavy sukna pečetěmi, prokazujícími jejich kvalitu – hrubé sukno jednou pečetí, prostřední dvěma a jaderné třemi pečetěmi. V zahradách za Mlýnskou branou byly koncem 16. století postaveny při gruntech nebo dílnách na mlýnské strouze tři barevny a jeden blech (místo, kde se bělilo sukno), soukenické rámy na nabíjení suken stály za hradbami i mezi hradbami. Hranické sukno mělo takovou úroveň, že bylo vyváženo do Polska a Uher a na jarmarky do Žiliny, odkud bylo sukno rozváženo do celého Slovenska. Hraniční soukeníci vozili svá sukna na proslulé jarmarky do Trnavy nebo do Uherského Brodu, kam zajížděli kupci z Uher.

V době pobělohorské byl soukenický cech nejvýznamnějším cechem v Hranicích. Každý tehdejší soukeník byl i postřihovačem, mnozí hraniční soukeníci vynikli znamenitě i v barvení suken, zvláště pak v barvení vlny ke své vlastní potřebě. Na přelomu 17. a 18. století bylo v Hranicích 360 samostatných soukenických mistrů. Roku 1756 začal žid David Vračlavský v doprovodu Karla Šejdy nakupovat od místních soukeníků dobré výrobky a vozili je na trhy do Trnavy a do severních Uher. Díky skvělým obchodním dovednostem a vysoké kvalitě hranického sukna se trhy pro hranické soukeníky značně rozšiřovaly. Příznivé období pro hranické soukeníky bylo za napoleonských válek, kdy bylo potřeba velké množství sukna pro vojenské uniformy. Od roku 1784 do roku 1810 byl soukenný obchod na vrcholu rozkvětu. Pro množství soukeníků ve městě byly Hranice nazývány městem soukeníků. Kromě Uher našlo hranické sukno odbytiště i v Turecku. V roce 1803 působilo v Hranicích 260 samostatných mistrů a v roce 1815 365 mistrů. Vývoz sukna neustále mohutněl. Postupně však začalo soukenictví čelit různým překážkám, vznikaly první závody se strojní výrobou sukna, Rusko zabíralo turecký trh, vlna velmi podražila a změnil se vkus lidí, kteří začali místo pevného a trvanlivého sukna upřednostňovat lacinější sukna, barvy a vzory rozhodovaly více než jádro sukna. Další ránou pro soukeníky bylo odebrání dodávek sukna pro vojsko. Do roku 1917 drželi ještě tři soukeničtí mistři valchu, nakonec však byly prodány a v Hranicích byla založena firma Heller, továrna na sukna, jejímž ředitelem se stal Josef Jakubka, poslední odborník ze soukenických rodů.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Kromě rozsáhlého rozšíření soukenictví v Hranicích, se tomuto řemeslu dařilo v Potštátě, největší rozmach byl na počátku 18. století.

V současnosti již tradice soukenictví na Hranicku vymizela, firma Heller, která vznikla v počátku minulého století již zanikla, po ní následovala firma Karnola. Karnola byla v provozu ještě v 90. letech 20. století, stále vyráběla sukno, ale i jiné látky. Na začátku 90. let například ještě dodala sukno na pánské vesty pro kroje souboru Záhoran. Tato továrna již také není v provozu.

Současnost řemesla

Tradiční rukodělná výroba sukna a jiných látek na Hranicku zanikla již z počátku 20. století, kdy ji nahradila tovární výroba, v současnosti není na Hranicku ani tovární výroba.

KREJČOVSTVÍ

Popis řemesla

Krejčovství je řemeslo, které se zabývá výrobou, opravami a úpravami šatstva, oblečení a oděvů. Muž, který vykonává toto povolání se nazývá krejčí. Žena, která se zabývá krejčovstvím, se nazývá buďto švadlena nebo také dámská krejčová (pokud pracuje pouze pro dámy). Krejčí, dámské krejčové a švadleny se zabývají zejména stříháním látek a šitím. Šití se dříve provádělo pouze ručně pomocí nůžek, jehly a nití, dnes obvykle pomocí šicích strojů.

Historie řemesla

Cech krejčovský získal cechovní artikule v roce 1536. Krejčovství bylo koncentrováno pouze ve městě, jelikož toto řemeslo nesmělo být provozováno ve vesnicích pod trestem vězení nebo pokuty. Mistr, který měl učedníka, mohl mít dva tovaryše. Krejčí byli činní také v Drahotuších, kde získali svůj cech již v roce 1602.

Rozšíření řemesla na Hranicku

V druhé polovině 19. století působili v obci Střítež nad Ludinou tři krejčí a tři švadleny, začátkem 20. století vykonávali krejčovské řemeslo jen dva krejčí a jedna švadlena. Ve Stříteži nad Ludinou byla dovednou švadlenou Viktorie Trnková, která žila a tvořila na konci 19. století. Vyšívala lidové kroje, zejména úvodnice a šátky. Lidový kroj z té doby se bohužel nedochoval, rozlišoval se pouze oblek sváteční a všední. Měl

Pečeť krejčářského cechu v Hranicích (2. pol. 17. stol.)

některé prvky hanácké, např. vázání šátku, byl honosnější, ale méně používaný. Valašskému kroji se podobal jednoduchostí a praktičností. Zvláštností, spíše ozdobou, byly velké bílé vyšívané šátky „pleny“ používané jako ozdobná součást ke kroji. Nosily se přehozeny přes ruku nebo se také používaly k překrytí výslužky k zvláštním příležitostem.

V roce 1936 bylo v Bělotině 11 krejčích a 10 krejčových, v roce 1946 v okrese působilo 195 krejčích a krejčových. Dlouholetou a dovednou švadlenou byla až do svého stáří Anežka Hapalová, která zemřela v roce 1989. Krejčovství se nacházelo také v Radíkově, Ústí, Hustopečích nad Bečvou a dalších obcích hranického regionu.

Současnost řemesla

S nástupem průmyslové výroby v 19. a 20. století toto řemeslo postupně upadalo s tím jak oděvní průmysl začal hromadně vyrábět konfekční zboží, nicméně nikdy zcela nezániklo a přežilo do dnešních dob. Do nedávné doby se v obci Býškovice šily pracovní rukavice, tato živnost však ukončila svou činnost v polovině roku 2009. Švadleny, jež zde byly zaměstnané nyní pracují ve velkých dílnách na Hranicku, zejména ve firmě KROK.

Krejčovství se dnes nachází v Hranicích, které provozuje Milena Nedělková, která dohlíží na fungování celého krejčovského studia, ale zejména na vysokou kvalitu všech modelů, které vznikají pod rukama zkušených krejčových.

Řemeslo lze provozovat i amatérsky podomácku jako určitý druh specifického hobby.

ŠEVCOVSTVÍ

Popis řemesla

Obuvnictví zvané též ševcovství je obor zabývající se výrobou obuvi. S ohledem na nejčastěji používané materiály je považován za odvětví kožedělného a textilního průmyslu.

Ševcovství byla po dlouhou dobu nerozlučně spjata s podomáckou výrobou. Švec měl kovové šídlo na vytváření dírek do dílců, knejp (tj. nůž) na krájení usní, dlátka, dřevěná kopyta, potěch a pracovní stoleček – verpánek s třínožkou, protože ševcovina bylo sedavé řemeslo.

Tradičním hlavním materiálem na výrobu bot v evropské kultuře byla zejména kůže, proto byl

výkon ševcovského řemesla často spojen obecněji se zpracováním kůže, například se sedlářstvím. Povolání ševce patří mezi tradiční řemesla, ševci se například hojně vyskytují v lidových pohádkách.

Historie řemesla

Ševcům města Hranice potvrdil Jan z Pernštejna práva a svobody jejich řemesla, kterých užívali v jiných městech na Moravě, listinou již roku 1517. Cechmistři ohlédali na trzích boty a za špatně ušité ukládali pokuty. Řád stanovil přesně, jak mají být šity boty z hovězí, telecí nebo skopové kůže. Žádný švec nesměl na trhu prodávat dříve, než cechmistři rozkázali. Na jarmarku mohli prodávat i cizí ševci, ale cechmistři měli právo ohledávat jakost prodávané obuvi a zakročit jako proti domácím. Na trhu směl mistr nakoupit jen 10 velkých kůží a 30 malých, co bylo více, měl koupit cech. Na vesnicích hranického panství nesměl nikdo jiný vykupovat kůže kromě hranických ševců, byli však povinni kůže vydělávat nožnířům. Při přijetí do cechu a ukázání řemesla musel nový mistr zkrájet hovězí kůži a udělat dvoje boty – nozovice s faldem a příční botu dobrou a z teletiny ženský střevíc. Ševci, kteří chtěli bydlet na předměstí, měli stát ve všem s jinými řádně v cechovním řádu a konat všechny povinnosti jako ostatní.

V roce 1522 měli ševci nedostatek kůží, protože jim je řezníci nechtěli prodávat, proto vzniklo ustanovení, že všechna masa, která se dovážela do města musí být vezena s kůžemi, jinak by maso propadlo, nebo by toto chování bylo pokutováno.

Ševci dále provozovali své řemeslo až do 19. století, kdy stále využívali tradiční rukodělné postupy. Po zavádění strojních technologií se rukodělná výroba bot postupně snižovala.

Ruční výroba bot byla do značné míry nahrazena výrobou strojní, na čemž se během začátku 20. století podílel i český obuvník Tomáš Baťa, který z tehdejšího Československa udělal obuvnickou velmoc.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Ševcovství se dařilo v městě Potštát, na začátku 18. století byl Potštát dokonce označován za město ševců a tkalců. Na začátku 20. století se však potštátští ševci, obuvníci a tkalci potýkali s tvrdým konkurenčním bojem s českým obuvnickým a textilním průmyslem. Řemeslo se však stále drželo a v roce 1938 působilo v Potštátě a okolních vesnicích na 10 obuvníků. Obuvníci byli ve stejném období činní také v Bělotině a okolí, celkem 7 obuvníků.

Pečeť ševců města Drahotuň 1668

Obuvnické řemeslo bylo rozšířeno také v obci Střítež nad Ludinou a to již od 18. století. V průběhu doby působilo v obci několik ševců, ale v roce 1950 toto řemeslo ve Stříteži zaniklo.

V obci Ústí bylo obuvnické řemeslo rozšířeno v období První republiky, ještě před rokem 1945 byla zřízena obuvnická dílna panem Robertem Kajnarem. Dílna byla vybavena šicími a broušícími stroji a lisy. Mimo oprav obuvi se v dílně zabývali i výrobou nové obuvi. V Ústí se vyráběla obuv z usně, gumy i textilu. V sortimentu nechyběly zimní válenky, kožené holeňové boty, sandály a hlavně polobotky. Zvláště známé byly „korkáče“ a „tichošlápky“, tj. polobotky s bílou gumovou podešví.

Ševcovství bylo rozšířeno také v dalších obcích na Hranicku, například v Radíkově, či Býškovcích se toto řemeslo prakticovalo jak v dávné minulosti, tak ještě i ve dvacátém století.

Současnost řemesla

Po roce 1950 bylo v Ústí obuvnictví jako řemeslo utlumeno, obuvník Kajnar mohl provádět řemeslo jen ve volném čase, po roce 1990 navázal na tradici opravy obuvi Jaroslav Marek, který byl žákem Kajnara. Pro svoji profesi je Jaroslav Marek vybaven šicími a broušícími stroji, lisem a potřebnými komponenty. Zpočátku se zajímal i o historickou obuv a zhotovoval stěvícce k Záhorskému kroji i jiné repliky starobylé obuvi.

Do současnosti se samostatné řemeslo ševcovské a obuvnické nedochovalo. Stroje a s nimi nastoupivší průmyslové zpracování zcela vytěsnilo tradiční ruční práci. Práce s obuví se do dnešní doby dochovala ve formě opraven obuvi, které ještě do značné míry využívají tradičních ševcovských dovedností.

HRNČÍŘSTVÍ

Popis řemesla

Hrnčířství je řemeslná rukodělná výroba jemné keramiky, zejména nádob, z plastické hlíny, která po vypálení dává pevný a trvanlivý střep. Je to jedna z nejstarších lidských technologií.

Hrnčír zpracovává speciální hlínu, směs hlinítokřemičitého jílu, písku jako ostřiva a vody. Může ji tvarovat rukama, nebo pomocí hrnčířského kruhu. Vytvarovaný výrobek se nejprve na vzduchu suší a pak vypaluje při teplotách mezi 1100-1300°C, kdy se materiál ještě netaví, nýbrž slinuje. Nejstarší způsob vypalování je v otevřeném ohni, kdy se výrobky prostě obklopí dřevem, které se zapálí. Velmi dávno se však začaly užívat různé pece, které šetří palivo a dovolují dosahovat vyšší a stejnoměrné

teploty. Podle toho, zda je v peci spíše oxidační nebo redukční atmosféra, budou mít výrobky spíše červenavou anebo černou barvu.

Vyspělejší hrnčířství užívá rozmanité techniky zdobení, jednak plastického (vtlačování, vyrývání, přilepování), jednak povrchového malování. Také zdobení se může dělat na kruhu – tak vznikají pravidelné kruhy a vlnovky na povrchu hrnců, džbánů, misek a talířů. Povrchová výzdoba se může vytvářet před vypálením, obvykle se však na vypálený střep nanášejí různé polevy (glazury) a vypalují podruhé při nižší teplotě.

Historie řemesla

Hrnčířství je řemeslem, které na Hranicku kvetlo na sklonku 18. a počátku 19. století. Stejně jako ostatní řemesla i hrnčířství se původně provozovalo podomácku, a to již v polovině 17. století, a nabylo na svéráznosti i dokonalosti důmyslem hranického lidu. Tím se stalo hranické zboží vyhledávané široko daleko, a aby mohla být uspokojena vysoká poptávka, byla započata výroba hrnčířských výrobků ve velkém továrním rozsahu. V Hranicích tak byla v roce 1783 založena jedna z prvních keramických továren na Moravě, kde se vyráběl hranický Fajáns, což je speciální druh keramiky. Věhlasu ani dlouhému trvání se však továrna netěšila, byla v provozu pouhých 22 let.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Hrnčířské řemeslo bylo na Hranicku rozšířeno především v středověku a to převážně jen v Hranicích.

Současnost řemesla

Hrnčířství, především práce s keramickou hmotou, se jako řemeslo ve svém prvotním slova smyslu na Hranicku nedochovalo, výroba keramiky se však velmi rozšířila na úrovni zájmových činností lidí ve volném čase. O výrobu keramických produktů se tak v dnešní době zajímají jak děti a mládež v rámci zájmových kroužků ve školách a dalších organizacích, tak i dospělí lidé, kteří se účastní uměleckých kroužků.

KONVÁŘSTVÍ

Popis řemesla

Konvářství je řemeslná výroba nádobí (především z cínu), zbroje, šperků a dalších předmětů. Středověký řemeslník zápasil s hmotou vlastníma rukama, poznával její strukturu a technologické vlastnosti v praxi, věděl také obvykle jakou funkci bude mít předmět jím vyrobený a do jaké společenské vrstvy bude začleněn. Před zavedením strojové výroby řemeslníci museli umět navrhovat, připravovat materiál, vyrobit si nástroje, dát výrobku tvar a povrchovou úpravu, zkrátka ovládali celý výrobní cyklus a nezřídka i záležitosti obchodní. Ve vybavení konvářské dílny představovaly jednu z nejdůležitějších a nejnákladnějších součástí formy. K nezbytnému zařízení patřila dále tavicí pícka s kotlíkem, naběračky na lití kovu, různé pájky a soustruh s nástroji na mechanické opracování povrchu odlitku. Rozmanitá dláta, rydla a razidla. K závěrečnému přešetření se používala achátová hladítka. Nejrozšířenějším způsobem zdobení hotového výrobku bylo rytí. Techniky používané cínaři se v tomto směru propracovaly do značné šíře, od jednoduché lineární rytiny až po různé plošné způsoby, využívající většinou kolébavý pohyb širokého ostří rydla.

Historie řemesla

V Hranicích pracovaly konvářské dílny již v třicátých letech 16. století. Vyráběly nejen cínové talíře, konvice a poháry, konvář lil i křtitelnice a zvony. Díly z té doby byly například zvon, který byl věnován drahotušským měšťanům pro radniční věžku, který byl ulit roku 1577 a zvon pro farní kostel v Hranicích, který se později nazýval „Poledňák“. Zvon byl opatřen českým nápisem „TENTO ZWON GEST + UDIELAN + KE CZTI + A CHVALE PANU BOHU A K OHLASSOWANI SLOWA BOZIEHO ZA PURKMISTRUW SSIMONA GECZMENKA A MIKULASSE PIECZKA LETA PANIE 1551“. Zvon byl po zrušení starého kostela v 18. století umístěn na věži nového farního kostela. Za 1. světové války byl však zrekvírován a zničen.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Konvářské řemeslo bylo na Hranicku rozšířeno především v středověku a to pouze v Hranicích.

Současnost řemesla

Řemeslná konvářská výroba se do dnešní doby na Hranicku nedochovala.

KOTLÁŘSTVÍ

Popis řemesla

Kotláři vyráběli měděné kotle, kotlíky, pánve, konve či talíře. Později využívali kromě mědi i hliníku. Postup výroby byl poměrně jednoduchý - kov byl vytepáván a vyklepáván.

Výrobky kotláři prodávali na trzích. Ještě v padesátých letech 20. století kotláři opravovali velké kotle a hrnce pro závodní kuchyně, ale také drobné nádobí užívané v domácnostech. V šedesátých letech se počet kotlářů rychle zmenšil. Jejich řemeslo bylo navíc vytlačováno průmyslovou sériovou výrobou nádobí.

Historie řemesla

V polovině 16. století byl založen měděný hamr severně od města Hranice poblíž panského dvora, který postavil kotlář pod rybníkem zvaným Kuchyňkou. Vyráběl kotle, pánve a veškeré měděné nádobí, v roce 1651 však přenesl kotlář svůj kotlářský hamr k Bečvě a postavil si jej u hranické valchy, kde měl spolehlivější přítok vody. Jak dlouho bylo kotlářské řemeslo na Hranicku provozováno se v pramenech nevyškytuje.

Rozšíření řemesla na Hranicku

O rozšíření kotlářství na Hranicku existuje pouze zmínka ze 16. a 17. století v blízkém okolí Hranic. Dále o působení kotlářů na Hranicku nic nevíme.

Současnost řemesla

V současnosti není kotlářské řemeslo nikde na Hranicku provozováno.

KOVÁŘSTVÍ

Popis řemesla

Kovářství je řemeslo zabývající se zpracováním železa, oceli a zřídka i jiných kovů zpravidla za tepla. Kovářství patřilo k nejvýznamnějším oborům lidské činnosti. Lze říci, že schopnost zpracovávat železnou rudu patří k jednomu ze základních hledisek nahlížení na vyspělost starověkých civilizací. Podle stupně vývoje, lze hodnotit nejen kvalitu zpracování předmětů, ale i množství specializace.

Nejdůležitějším nástrojem kováře je kovadlina, u které je velmi důležité jednak jaký druh kovadliny kovář používá (v Čechách se nejčastěji využívá kovadlina štýrská) a jednak její osazení. Váha a rozměry jsou různé, ale hlavní kovadlina mívá přes 200 kg a zpravidla se její délka blíží k jednomu metru. U kovadliny je klíčové její osazení, to musí být vodorovné, jinak by se poškozovaly nástroje a kovadliny, navíc by šikmé osazení zvyšovalo pravděpodobnost úrazu. Kovadlina se připevňuje na špalek a to podle výšky kováře, ale tak, aby byla níže než výheň (cca 70–90 cm od země).

Historicky se nářadí ustálilo velmi brzy, základním nástrojem je samozřejmě kladivo, respektive kladiva. Za základní kladivo lze považovat jednoruční kladivo (váha bývá mezi 1 - 2 kg s násadou mezi 30 a 40 cm) a dvouruční kladivo jehož váha se pohybuje od 4 do 10 kilogramů s násadou dlouhou až 90 cm. Jednoručním kladivem se dělají drobné práce. Pomocí tohoto kladiva kovář řídí práci pomocníka (tzv. přitloukače), který pracuje s dvouručním kladivem. Na specializované práce se používají různé druhy kladiv, jako jsou sekáče, které se dělí podle určení na sekáče určené k sekání za tepla a za studena.

Dalším velmi důležitým kovářským náčiním jsou kleště, kterých se v kovárnách používá devět hlavních typů, kromě těchto základních typů používá kovář velký počet doplňkových kleští.

Kromě obvyklých nástrojů jako jsou např. pilníky, nalezneme v kovárně i několik dalších pro kovářství typických nástrojů. K prorážení dřev se používají různé velké a tvarované průbojníky. Specifickým nástrojem, který je v každé kovárně, jsou hřebenovky, jsou to vlastně ocelové desky s otvory, kterými se pěchují hlavy hřebíků. Stejný účel i vzhled má nástroj, který se jmenuje hlavičkář a kterým se pěchují hlavy

nýtů.

Specifickými nástroji jsou pak mnohé druhy utínek, zápustek, zápustkových či rovnacích desek atp.

Historie řemesla

Vesnické kovářství - jedná se o specifické, některými znalci nazývané pravé řemeslo. Hlavním požadavkem byla funkčnost, proto se vesničtí kováři zaměřili na zemědělské náčiní, jeho údržbu a výrobu. Lze tvrdit, že v Evropě se kováři zabývající se řemeslem na vesnici vyčlenili v průběhu 14. století. V této době se kovářská díla rozdělila na tzv. kovářská díla bílá (výroba a údržba náradí) a kovářské dílo černé (podkovářství a kovářská práce na vozech).

Toto kovářství neprocházelo téměř žádným vývojem, respektive vývoj byl závislý na vývoji zemědělství. Výrobky měly jednoduché tvary, přesto i zde kováři vytvářeli díla se snahou o zdobnost a snažili se určitým způsobem napodobovat moderní styl. Kovář vyráběl podkovy, hřebíky, ráfy kol, železné hřeby bran, kuchyňské potřeby – plech na pečení, vidlice k peci, kotlíky, hrnce. Umělecké kovářství se uplatňovalo především při výrobě zdobených pantů dveří, skříní truhel, klik mříží oken a vrat, kašen apod.

V českých zemích se velká část kovářů neutilizovala pouze kovařinou a měla ji jako doplňkovou činnost k hospodaření na svém statku. Navíc většina větších statků měla i malou výheň a drobné opravy si tak tito zemědělci dělali sami. Poměrně specifickým prvkem byly obecní kovářny, které obec pronajímala kováři. Z tohoto pronájmu plynuly jisté výsady a jisté povinnosti.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Kovářství bylo provozováno v obci Střítež nad Ludinou již od 17. století. V průběhu 19. a 20. století vznikaly v obci menší či větší kovářny, v současnosti však funguje pouze jedna, která sídlí v areálu zemědělského družstva.

Kovářství má také značnou historii v obci Ústí u Hranic, kde bylo několik kováren. V roce 1929 byla zřízena kovárna a podkovárna u Malátků. Po smrti majitele v roce 1935 působil v kovárně množství nájemníků, syn majitele začal provozovat kovářské řemeslo v dílně až od roku 1944. Tehdy byla dílna ještě bez elektřiny, ke svícení se používaly petrolejové lampy. Kovárna se začala modernizovat, byly pořízeny stroje – transmise na pohon strojů – bucharu, brusky a vrtačky. Než byl pořízen ventilátor, byl vzduch do ohniště vháněn šlapáním pomocí velkého kovářského měchu. Ústecká kovárna byla i podkovárna – kovaly se zde koně a krávy. Během komunistického režimu byl na zdejší kovářnu vyvíjen obrovský tlak,

z důvodu produkce vysoce kvalitních produktů, které se časem rozrostly i o produkci vířivých praček, proto v roce 1954 kovářské řemeslo v obci zaniklo. Kromě této jedné kovárny byly v Ústí v činnosti i další kovárny, o nichž se však nedochovaly tak podrobné informace.

Kováři působili také v obcích Býškovice a Klokočí.

Současnost řemesla

V Býškovicích v současnosti působí umělecký kovář Dušan Zábranský. Jeho kovářství se zabývá výhradně zakázkovou kovářskou výrobou - brány, mříže, ploty, zábradlí a jiné v kvalitě odpovídající preciznímu ručnímu zpracování. Vlastní výroba stojí na kreativitě a individuálním přístupu.

V dnešní době je kovářství ve vyspělých zemích okrajovým a spíše uměleckým řemeslem, díky zániku mnoha oborů, navazuje kovářství dnešní doby ve velké míře na kovářství vesnické, kde kovář dělal veškerou práci s železem za tepla. Ceny kovářských výrobků jsou dnes velmi vysoké a díky nedostatku kovářů mají stoupající tendenci.

Řemeslníci

Zdeněk Schneider, Ústí

Kovářskou živnost zahájil v roce 1992. Firma se zabývá výrobou a opravou veškerého zemědělského a stavebního nářadí, ale hlavně uměleckou kovářskou výrobou – ručně kované ploty, zábradlí, reklamní nápisy, stolky aj., dle návrhů zákazníků nebo svých vlastních. I se synem se účastní setkání uměleckých kovářů na hradě Helfštýně (Hefaiston).

Tel.: 737 586 481, e-mail: kovarstvischneider@seznam.cz

Kovárna Zábranský, Dušan Zábranský, Býškovice

Kovářská dílna navrhuje a vyrábí kované mříže, ploty, brány, zábradlí, doplňky interiéru a exteriéru. Dále provádí restaurátorské práce kovářských výrobků a slévárenských prvků architektury, zábradlí, nábytek, nebo městské osvětlení.

Tel. 777 860 946, e-mail: zabransky@kovarna.info

<http://www.ikovarna.cz>, <http://www.ikovarna.info>

Tomáš Zíma, Hrabůvka

Klasické a umělecké kovářství.

Tel.: 736 215 562, e-mail: zimajev@seznam.cz

Petr Čoček, Střítež nad Ludinou

Umělecké kovářství. Muzeum minerálů.

Tomáš Svoboda, Valšovice

Umělecký kovář a zámečník

Tel.: 723 037 300

VAŘENÍ A ŠENKOVÁNÍ PIVA A VÍNA

Popis řemesla

Principem výroby piva jako alkoholického nápoje z obilí jsou dva procesy. Za prvé je to rozštěpení složitých cukrů (škrobu), které jsou přítomny v obilných zrnech, na jednoduché zkvasitelné cukry. Za druhé je to následné zkvašení těchto jednoduchých cukrů pomocí kultury mikroorganismů (zejména kvasinek). Nedílnou součástí výrobního procesu je smíchání surovin s vodou a tím převedení využitelných látek do vodného roztoku.

Základem pro výrobu piva je slad. Ten vzniká ve sladovně naklíčením obilných zrn a jejich šetrným usušením za určité teploty v závislosti na druhu sladu.

Historie řemesla

Vaření a šenkování piva a vína bylo v Hranicích nejdůležitější měšťanskou živností. Právo vaření a šenkování piva měly Hranice již v době předhusitské, první doklad pochází však teprve z roku 1431, z doby Pernštejnů je zachováno podrobné ustanovení o dělení sladu, vaření a šenkování piva v pravovárečných domech a kontrolování kvality v městském zřízení z roku 1522. Na každý pravovárečný dům se v době šenkování vyvážovalo speciální znamení. V neděli, když se zazvonilo na kázání v kostele, nesmělo se v šenkovních domech dávat žádné pivo domácím, pouze pocestným. Starší museli prohlížet míry na pivo i záměry na konvicích, které se každoročně stanovily staršími podle toho, jak bylo drahé obilí. Kdo by si zarazil na konvicích jiný záměr, než jaký byl uložen od starších, měl být trestán a zakázáno mu na rok šenkování piva. Šenkování cizích piv bylo

v Hranicích zakázáno, tento zákaz platil i pro vesnice na celém panství.

Šenkování vína mělo také stanovené pravidla. Nebylo možné šenkovat víno ve všech oprávněných domech najednou, ale byla stanovena pořádka šenku vína. Měšťan, na kterého přišla pořádka vína, měl načít dvoje víno – bílé a červené, a šenkovat je po dobu 10 dnů, načal-li drejlink. Kdo načal jen bečku, měl mít pořádku na týden. Po tomto čase musel vína zavřít, aby načali jiní vína na pořádku. Během jarmarků, které trvaly vždy osm dní, byl vyhlášen frejunk volného výčepu vína. Vína v šenkovních domech musela být po dovezení nejméně týden složena, aby se víno mohlo usadit. Na špatná vína a podvody byla stanovena pokuta 1 hřivny grošů. A zastavení práva šenku na rok.

Velkou pozornost věnoval městský řád Jana z Pernštejna děláni sladu, vaření a šenkování piva, které bylo hlavním zdrojem tzv. „měšťanské živnosti“ a bylo i velkým zdrojem příjmů pro město. Aby byla piva řádně připravena a vařena, stanovil řád, že k dohledu na vaření piva mají být každoročně voleni z obce tři měšťané, kteří by pravidelně dohlíželi na výrobu sladu, jeho mletí, smažení chmele, na pořádek při vaření piva atd.

Slad nesměl být příliš přešrotován, dříví muselo být dobré a suché, aby piva nebyla smrdutá, jak se stávalo. K sladům pšeničným a ječmenným se nesmělo přiměšovat jiné obilí. Slady dělali jen někteří měšťané, jiní je od nich kupovali. Piva se měla řádně dovařovat, muty přeavařovat, také chmel řádně dosmažovat. Uvařená piva měla řádně vykvasit a neměla se ve městě šenkovat dříve než sedmý den, na venkov se však mohla prodávat dříve. Vaření piva právovárečnými měšťanskými domy bylo stanoveno podle pořadí tzv. pořádky. Každý právovárečný měšťan měl po uvaření piva pustit po čtyřech nedělích pořádku dalšímu právovárečnému měšťanu.

Na celý var starého ječmenného piva bylo předepsáno brát 32 měřic ječmenného sladu a z toho na vykvašení se měly vzít 4 větele a na dolévku zadního piva 2 bečky. Staré pivo se po uvaření nesmělo ve městě šenkovat dříve než po čtyřech nedělích, ven se mohlo prodát dříve. Cenu aachtle piva určovala stejně jako cenu sladu každoročně rada města podle ceny obilí. Podle toho se pak museli všichni měšťané zachovat a nesměli prodávat pod pokutou draže ani levněji.

Poměry se začaly zhoršovat na přelomu 16. a 17. století, kdy byl vystavěn při zámku panský pivovar a bylo prosazeno privilegium tohoto pivovaru dodávat pivo do všech vsí na hranickém panství. Tímto se město ochudilo o nejvydatnější zdroj svých příjmů.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Právo vaření a šenkování piva nemělo pouze město Hranice, ale i město Potštát, a to již od roku 1388. Stejně tak bylo pivo vařeno a prodáváno v Drahouších.

Současnost řemesla

V současnosti se pivo ani víno na Hranicku přímo nevyrobí. Projed těchto produktů je však hojně rozšířen ve všech místech regionu.

MLYNÁŘSTVÍ

Popis řemesla

Práce ve mlýně a v jeho okolí byla po celý rok. Spočívala v činnostech s mletím a s mlýnem souvisejících. Téměř neustále bylo třeba přemísťovat plné pytle meliva od jednotlivých mlecích strojů a dohlížet na chod strojů i množství vody v mlýnském náhonu. Několikrát denně bylo nutno zamést prach na všech podlahách. Bylo také nutno přivítat zákazníky, pomoci jim složit obilí, podívat se na jeho kvalitu, zvážit jej a vysypat. Semleté produkty bylo nutno dát do pytlů a ty zpravidla i pomoci naložit na vůz. Navíc musela být vedena písemná evidence o semelku a zaznamenána platba za semletí.

Pracovní doba ve mlýně i v hospodářství byla běžně 16 i více hodin denně. Bylo-li hodně mletí, mlelo se nepřetržitě ve dne i v noci. V takovém případě se střídali v obsluze mlýna i členové rodiny mlynáře. Při jarní oblevě bylo nutno včas vysekat led kolem hrazení vody na splavu i na vantrokách. Při náhlém přívalu vody bylo nutno vyjmout z konstrukcí splavu fošny, které hradily vodu.

K drcení obilí sloužily již v dávnověku různé kameny, později zdokonalené a upravené v otáčivé ruční mlýnky. K pohonu mlýnků a mlýnů byla později využívána i síla zvířat zapřažených do ojí různých žentourů, které pak otáčela pomocí převodů mlecími složenými. V příhodných místech byla později využívána síla větru a vody. To umožnilo mlít obilí mezi podstatně většími kameny za vyšších otáček. Tím bylo dosahováno větších semelků za jednotku času. Vše však bylo podmíněno dostatkem větru nebo vody.

Teprve používání různých motorů k pohonu mlýnů na konci 19. a ve 20. století přispělo k podstatnému rozšíření mlýnského strojního zařízení a obilních čistíren. Dokonalejší mlecí a čistící stroje se tak podílely na výrazně vyšší kvalitě mouky. V současnosti je obilí určené k mletí nejdříve čištěno v čistících strojích, poté je tříděno na různých strojích

se síty, případně na vibračních stolech. Následně je obilí ve strojích loupacích zbavováno klíčků a nečistot spočívajících na obalu (slupce) zrní. Po navlhčení a několikahodinovém odležení je obilí drceno mezi rýhovanými válci o různých otáčkách. Pak je opakovaně přemíláno mezi válci s postupně větším přtlakem, při osmi až dvanácti průchodech v mlecích, vysévacích a čistících strojích. V současných moderních mlýnech je celý mlecí proces automatizován a řízen prostřednictvím počítačových programů. Tím je dosahováno optimálních mlecích i ekonomických výsledků.

Vodní a větrná energie sloužila k pohonu mlýnů, také však k pohonu stoup v olejních a krupárnách, k pohonu valch, hamrů, pil k pořezu dřeva, k drcení kůry, používala se v tlnách lnu, v tkalcovství, soukenictví a podobně. Pohon větrných i vodních mlýnů byl zejména v 19. a 20. století postupně nahrazován různými motory. Byly to stroje parní, zplyňovací a výbušné a v neposlední řadě také vodní turbíny.

Obsluha mlýna a péče o něj a také o vodní dílo byla úkolem mlynáře, který byl buď majitelem, nebo nájemcem mlýna. Takový mlynář však byl zpravidla současně i zemědělcem, neboť samotný provoz mlýna k celoroční obživě rodiny nepostačoval. Při stavbě mlýnů i jejich údržbě si mlynáři zpravidla vystačili sami, protože museli ovládat řemeslo mlynářské i sekernické, takže dokázali dřevo nejen opracovat, ale také smontovat jednotlivé části, ovládali i opracování kovů, později i montáž a elektroúdržbu různých mlýnských strojů a motorů.

Díky těmto dovednostem byli mlynáři svému okolí v mnohém potřební a užiteční, takže byli všeobecně uznáváni a váženi, z toho důvodu byli žádáni i o kmotrovství při křtech dětí, svěřili při svatbách a jiných příležitostech.

Historie řemesla

Město hranice mělo ve středověku ve své držbě několik městským mlýnů, které mu přinášely příjmy. Jednalo se o velký mlýn s valchou za Černotínskou branou, menší mlýn Hovůrkovského s valchou, ležícího na strouze pod Horní ulicí.

Na vesnicích byly stavěny osamělé větrné mlýny v krajině vynikající nad své okolí, byly postaveny na místech širokého rozhledu, proto byly zpravidla pro své okolí dominantní. Vodní mlýny byly zase jakoby cudně ukryty ve stromoví, kterým byly vždy osázeny břehy potoků i mlýnských náhonů.

Větrné mlýny byly stavěny v takových oblastech, kde převládaly stále rovnoměrné větry, a také tam, kde byl nedostatek vodní energie. Vhodné vzdušné proudy se vyskytují v podhůří a na větších rovinách. Z toho důvodu je velký počet větrných mlýnů zaznamenán právě v Moravské bráně – v tzv. stabilním katastru z let 1827–1836 je v této oblasti zachyceno 107 dřevěných větrných mlýnů.

Pečeť cechu mlynářského Hranice, 2. pol. 18. stol.

Rozšíření řemesla na Hranicku

V širším okolí Hranic bylo zjištěno na 70 větrných mlýnů. Stávaly téměř u každé vesnice, někde dva, tři i více. Ve Stříteži nad Ludinou, kromě tří větrných mlýnů, byly po staletí v činnosti tři vodní mlýny. Větrné mlýny nahrazovaly činnost vodních v době sucha a velkých mrazů, kdy tyto byly vyřazeny z provozu. Větrné či vodní mlýny se nacházely ve vesnicích: Býškovice, Ústí, Olšovec, v okolí města Potštát se nacházelo v 19. a 20. století na 11 mlýnů, 3 větrné mlýny v Partutovicích, 3 mlýny v Jindřichově, 4 mlýny v Bělotíně a okolí, v Polomi, Porubě, Zámorskách, Skaličce, Radíkově, Černotíně a Hranických Loučkách.

Současnost řemesla

Zánik mlýnů – větrných i vodních – byl v průběhu staletí způsoben nejen vlivem času, povodní a požárů, značný vliv měly i doby válečné. Největší hromadná likvidace zvláště námezdních mlýnů však nastala po roce 1948, kdy komunistická státní moc vyvinula maximální úsilí o zastavení a likvidaci tisíců mlýnů, včetně vodních turbín. Dle statistických údajů byl v ČSR od roku 1935 do roku 1989 zastaven a definitivně ukončen provoz 6198 mlýnů!

Jen v nepatrné části zastavených mlýnů jsou dosud zachovány mlýnské stroje, někteří majitelé mlýnů o ně na vlastní náklady dosud pečují. V ojedinělých případech byly majiteli mlýnů uvedeny znovu do provozu vodní turbíny, zvláště na stálejších vodách. V takových případech je vyrobená elektrická energie dodávaná do veřejné elektrické sítě.

Mlýny, které jsou do dnešní doby zachované jsou: větrný mlýn v Partutovicích, vodní mlýn ve stříteži nad Ludinou a větrný mlýn ve Skaličce a je rekonstruován větrný mlýn v Porubě.

Maršálkův větrný mlýn v Partutovicích je dnes v bezvadném stavu zvenku i uvnitř a je provozuschopný. Jedná se o nejzachovalejší a nejlépe udržovaný větrný mlýn německého typu v České republice a je ukázkou velmi dobré spolupráce památkové péče s vlastníkem. V přilehlém stavení bydlí majitelé, kteří mlýn na požádání každému rádi ukáží.

Červekův větrný mlýn naposledy šrotoval v roce 1966. Mlýn má obvyklé rozměry, tj. základnu 5,7 x 5,7 m a výšku 11 m. Šindelová střecha je sedlová, vysoká 3,6 m, na čelní straně zkosená podvalbou. Všechny stěny jsou deskové, čelní krytá šindelem, na zadní straně vystupuje šalanda s pavláčkou a krytým schodištěm. Větrné kolo má průměr 16 m a je uchyceno v litinové hlavě. Zachovalé převodové zařízení pohání jedno mlýnské složení a holendr na výrobu krup. Mlýnek na proso a kašník jsou na elektrický pohon. V krajině docela nenápadný Červekův mlýn stojí uprostřed zahrady se vzrostlými ovocnými stromy. Velmi cenný je tím, že je dodnes provozuschopný a pečlivě udržovaný. Po domluvě s majitelem si lze mlýn prohlédnout.

Humplíkuv vodní mlýn je jedinečným dokladem technického vývoje obilných mlýnů na Moravě. Je ojedinělou ukázkou maličkého uměleckého mlýna, poháněného až do konce činnosti jedním vodním kolem a využívajícího i po modernizaci velkou část zařízení starého mlýna se znaky 18. století. Zařízení mlýna bylo postupem času mnohokrát přestavováno a modernizováno. Jako původní lze označit zbytky náhonu, lednici s replikou vodního kola, mlýnici s kamennou návodní zdí s otvorem pro hřídel kola, část hlavní dubové hřídele a většinu částí mohutné dřevěné „hranice“, která nesla vlastní mlecí zařízení. Další úpravy, které lze podle použitých postupů modernizace datovat do poloviny a závěru 19. století, už měnily složení mlecího zařízení na „umělecké“ či „amerikánské“. Vodní mlýn je přístupný pro turisty.

Mlýn v Porubě, který pochází z roku 1853, je holandského typu, u něhož se otáčí pouze kuželovitá střecha s křídlý. Proto také mohl být, i když jen na ploše 28 m², obýván mlynářem. Naposledy se zde mlela mouka ještě před koncem druhé světové války. V 50. letech, v době socialistického budování družstev, byl barbary obestavěn zemědělskými stavbami. Dnes se tuto ojedinělou technickou památku snaží zachránit majitel - Městys Hustopeče nad Bečvou.

RYBNÍKÁŘSTVÍ

Popis řemesla

Rybníky jsou uměle vytvořené vodní plochy většinou menších rozměrů. Výška sypané hráze dosahuje v průměru 6m. Hospodaření v rybářských revírech spočívá v obhospodařování říčních systémů a udržování rybích společenstev jak v lokalitách určených pro zásobování velkého množství ryb, tak tam, kde je prováděn rekreační rybolov lovem na udici.

Historie řemesla

Rybníkářské řemeslo v polovině 16. století náleželo mezi výnosné a tudíž vážené druhy lidské práce kolonizační, neboť odvodňovalo celé oblasti dosud neproduktivní půdy, rozmnožovalo řádné louky, vysušovalo mokřady na úrodná pole, připravující tak místa pro nová sídla vesnic a měst.

Tradice lovu ryb na hranicku je velmi stará, že ani nelze blíže udat, kdy vznikla. Bohatě

zarybněná řeka Bečva a okolí s nesčetnými tůňemi a rybníky dávaly odnepaměti pro lov ryb ty nejlepší předpoklady.

Ve středověku bylo rybářské právo výhradně privilegiem šlechty. Feudální pán však neměl na bohatství řeky Bečvy velký zájem, protože měl dostatek rybníků a těžko z nich ryby odprodával. A tak řeku nikdo nehlídal a bez ohledu na právo rybolovu lovil ryby kdo chtěl, i když jsou doklady o krutých trestech za vodní pytláctví. Později náleželo právo rybolovu obci, která jej pronajímala jednotlivcům.

Ve druhé polovině 16. století byl značně rozšířen chov kaprů v rybnících, čímž se velmi rozšířilo rybníkářství. Ve dvanácti rybnících na hranickém panství bylo chováno 44 000 kaprů a v 26 dalších rybnících násada 40 000 kaprů na výrost.

Postupem času se však rybníkářské řemeslo začalo utlumovat a původní rybníky byly zaneseny a vznikly z nich louky a později i pole. Obnova některých rybníků začala probíhat ve 20. století, jednak jako potřeba pro chování velkého množství ryb pro prodej, ale také jako součást protipovodňových opatření.

Rozšíření řemesla na Hranicku

V období Pernštejnů bylo rybníkářství v rozkvětu, za jejich doby je na Hranicku uváděno na 38 rybníků, z toho 3 u Stříteže nad Ludinou.

V Hustopečích nad Bečvou vzniknul v roce 1900 rybářské družstvo – rybářský spolek, který byl velmi aktivní až do druhé světové války. Německá okupace činnost spolku ochromila a poslední společné lovy byly uskutečněny v roce 1941. V poválečném období se necitelně změnily podmínky pro život ryb a vodních živočichů. Z většiny potoků se postupně staly mrtvé stoky, tůně

Na Kačeně vytrávily kyanidové vody z galvanizovny závodu Elektro-Praga Milotice, rekultivacím Na Záčerní padly za oběť krásné tůně pramenících vod, do nichž byly nahrnuty kořeny, odpady a pneumatiky. Kamenecké tůně vytrávily silážní šťávy z JZD Skalička. Nejtragičtější otravy probíhaly na řece Bečvě z průmyslových závodů ve Valašském Meziříčí a v Rožnově pod Radhoštěm v padesátých letech. Od znečištění byly na hustopečsku ušetřeny pouze tůně. Rybníky se také nacházely, či nacházejí v blízkosti obcí Skalička, Horní újezd, Polom ad.

Současnost řemesla

V šedesátých letech 20. století začínají nové dějiny rybníkářství. Od roku 1961 byla zahájena v Hustopečích těžba šterku, čímž vznikly nové vodní plochy, které začíná rybářský spolek obhospodařovat.

Rybníky se také nacházely v okolí obce Býškovice již za velmi dávných časů, v průběhu historie se však zanášely a na jejich původním místě se dnes vesměs nachází úrodné louky a pole. V poslední době bylo v Býškovicích rybníkaření obnoveno, kdy byl vybudován rybník jako součást protipovodňových opatření. Tento rybník byl osazen rybami a nyní slouží pro rekreační rybáře, ale i pro konání rybářských závodů při různých příležitostech v roce.

SEDLÁŘSTVÍ

Popis řemesla

Sedlářství je práce s kůží obecně, ne pouze výroba sedel. Sedlář tedy může vyrábět pochvy na meče, toulce, brašny, boty nebo již zmíněná sedla. K tomu, aby mohl činnost vykonávat musí mít sedlářské náčiní - sadu raznic, což jsou nástroje ke zdobení kůže takzvaným vytlačováním. Dalším nástrojem je šídlo, což je jednoduchý pracovní nástroj užívaný při ručním řemeslném zpracování kůží v obuvnictví, brašnářství a sedlářství. Slouží k propichování kůží a tvorbě otvorů při sešívání dvou či více kusů kůží navzájem. Jedná se vlastně o větší masivní ostrou jehlu (ostrý hrot bez ouška), která je opatřena dřevěnou či plastovou rukojetí pro snadnější úchop, neboť propichování kůží vyžaduje relativně velkou fyzickou sílu. Modernější typy šidel mohou být opatřeny výměnnou hlavou, do které lze připevnit hroty různých velikostí.

Historie řemesla

Přesné údaje o sedlářském řemesle se do dnešní doby nedochovaly. Působení sedlářů však do velké míry můžeme spojovat s historií koželužců. Koželužské řemeslo se začalo rozvíjet v 16. století. V průběhu doby se z něj oddělilo mnoho speciálních oborů. Jedním z nich bylo i sedlářství, které bylo velmi důležité především kvůli výrobě kožených výrobků pro jezdce, vojáky, obchodníky a další obory lidské činnosti.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Za starých časů bylo v obci Střítež nad Ludinou provozováno sedlářství, ve 20. století toto řemeslo vykonával Ferdinand Lévy, s jeho smrtí však toto řemeslo v obci zaniklo. Sedlářství bylo provozováno v Býškovcích, řemeslníci však také zestárlí a následovatele nenašli.

Současnost řemesla

Tradiční sedlářství se do současnosti na Hranicku již nedochovalo, našli by se však nadšenci, kteří o práci s kůží mají stále zájem a vytvářejí různé produkty v rámci svého volného času. Jde tedy nyní jen o koníček.

ŘEZBÁŘSTVÍ

Popis řemesla

Řezbářství je umělecko-řemeslný směr tvorby plastik z tvárných materiálů, zejména ze dřeva, bezprostředně navazuje na sochařství a umělecké truhlářství. Dřevo patří k nejušlechtiljším živým materiálům. Nachází uplatnění nejen v podobě dekorativních uměleckých předmětů v interiérech, ve vestibulech, v podobě okrasných prvků schodišť apod., ale i k výzdobě venkovních prostorů.

Řezba soch byla dříve prováděna z mokrého dřeva. Aby po dokončení mohla socha vyschnout bez trhlin bylo nutno odebrat co nejvíce materiálu z její zadní části. Dnes se provádí především z dobře vyschlého dřeva, s minimalizováním nebezpečí vzniku trhlin. Řezbářská tvorba z dřevěného bloku vytvořeného z desek nebo menších částí vyžaduje od řezbáře správnou volbu sestavování dílů do jediného celku. Obdobně i řezba obrazových, zrcadlových nebo reliéfních rámců předpokládá jeho znalost postupu sestavování jednotlivých dílů ze segmentů různých rozměrů a zaoblení, u reliéfní řezby i při doleповání hotových dílů na dokončený podklad.

Řezbářství má stejně jako sochařství jednu velkou nevýhodu. Chybně odebraný materiál lze jen obtížně vrátit zpět. Vyplatí se proto vytvořit si modely pomocí techniky,

kteřá těmito nedostatky netrpí. Je k tomu zapotřebí modelovací stůlek, stojan nebo točna, kostra ze dřeva nebo jiný nosný materiál, dobrá hlína a modelovací pomůcky (dřevěné a kovové špachtle, očka apod.).

Profesní umělecký řezbář potřebuje dílnu vybavenou řezbářskými nebo truhlářskými holicemi nebo stoly s možností upevnění obrobků různými svěráky, stahováký, ztužidly, šrouby a upínacími klouby a kompletním strojovým vybavením a kvalitními nástroji.

Historie řemesla

Řezba a rytý ornament se uplatňovaly na řadě zemědělských předmětů (oje vozů, hřídele pluhů), na nábytku a také na drobných předmětech denní potřeby (dřeváky, lžice, putny, nádoby na pití). Plastická řezba byla uplatňována při výrobě betlému. Betlémy jsou spjaty z církevní oslavou Vánoc. Lidoví řezbáři ve figurkách zobrazovali své okolí - rolníky a řemeslníky.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Řezbářství bylo rozšířené ve Stříteži nad Ludinou. O zručnosti a umu střítežského řezbáře svědčili krásní barokní andělé, kteří byli umístěni v kapli ve Stříteži nad Ludinou. Další dílo pochází z konce 19. století, je jím dřevorezba piety u Skalky od „strýce“ Čecha. Ten vyřezával z lipových špalíčků, co kdo potřeboval, dětem pro radost, dospělým pro potřebu, sobě pro útěchu.

Současnost řemesla

Řezbářství vždy bylo nejen profesionálně provozovaným uměleckým řemeslem, ale patřilo i do oblasti zájmového využití volného času jako lidové řezbářství apod. I v současné době je řada sběratelů uměleckých řezbářských děl a řezbáři, kteří svá díla tvoří pouze pro radost svou a svých blízkých.

Současnost je odrazem přizpůsobení řezbářství technologickému rozvoji v podobě ručních dřevoobráběcích strojů, řetězových pil, kopírovacích fréz apod. Je i odrazem přesunu řezbářství do oblasti širšího využití volného času. Řezbářství se uplatňuje v široké škále možností při tvorbě soch a reliéfních plastik včetně moderních, v betlemářství a další sakrální tvorbě, v loutkářství a výrobě hraček, suvenýrů a dřevěné bižuterie i šperků, při výrobě a restaurování slohového a uměleckého nábytku, intarzií, dekorativních předmětů včetně soustružených, hudebních nástrojů, forem a modelů staveb a interiérů, leteckých modelů a modelů lodí a dopravních prostředků, výrobě dřevěných zbraní, trofejí apod. Tradiční řezbářské řemeslo je také ve větší míře uplatňováno při restaurátorských pracích.

Řemeslníci

Jan a Miroslav Vinckerovi, Teplice nad Bečvou

Výroba figur, plastik a betlémů tradičními řezbářskými technikami.

Účastní se řezbářských plenérů (předvádění řezbářského umění před očima návštěvníků) v rožnovském skanzenu, v Ostravě na Slezském hradě, ve Zlatých Horách, na Rejvízu. Jan Vincker vyřezával betlém pro anglickou královnu Alžbětu II.

Po předchozí domluvě poskytují zájemcům (především lázeňským hostům) prohlídku svých děl spojenou s výkladem. Neprovádí však větší skupiny.

Tel.: 606 901 694.

Josef Urban, Hustopeče nad Bečvou

Truhlářství, návrhy a výroba originálních venkovních zařízení hřišť a zahrad ze dřeva, umělecké řezbářské práce, soustružení originálních misek a výrobků z různých druhů dřevin.

Tel.: 602 934 317, e-mail: urbanpepik@seznam.cz

<http://www.urbanpepik.mistecko.cz>

Adam Vinklářem, Střítež nad Ludinou

Řezbářství, restaurování nábytku. Řemeslu se věnuje ve svém volném čase, v současnosti je student.

Tel.: 775 948 305, e-mail: ada1985@seznam.cz

Bedřich Čihala, Střítež nad Ludinou

Provozuje truhlářství - Vyrábí žebříky, dveře, schody a obklady. Nabízí zhotovení dřevěných schodů, interiérových i vchodových dveří, dřevěných obkladů, atd.

Tel.: 603 778 060, e-mail: cihala@seznam.cz

TRUHLÁŘSTVÍ

Popis řemesla

Truhlářství je řemeslo zabývající se zhotovováním dřevěných stavebních konstrukcí, nábytku a domácích potřeb ze dřeva. Od tesařství se liší tím, že užívá dokonalejších nástrojů, zpracovává řezivo slabších tlouštěk a spojuje samostatné části. Truhlářství

se rozčleňuje do mnoha odvětví: t. stavební, t. nábytkové (stolařství), t. umělecké (spojené s řezbářstvím, čalounictvím), t. čalounické (zhotovováním koster pro čalouněný nábytek)

V nábytkovém truhlářství se užívalo dřevo jedlové a smrkové na výrobu nejlevnějšího nábytku. Náročnější nábytek se vyráběl z dubového a ořechového dřeva. Levnější materiál se obkládal dýhami z dražších a ušlechtlejších dřev domácích nebo cizozemských.

Díly potřebné k truhlářské práci se zpočátku štípaly a dotvářely do potřebných tvarů a rozměrů přímo na místě. Později však připravovali truhlářům potřebný materiál pilaři a na hladko jej strouhali struhaři. Až naposled přicházelo do truhláren potřebné dříví z pil v podobě prken, fošen, latí, tyčí apod. Aby truhláři předešli vlhkosti, dřevo dýhovali a vhodným způsobem spojovali. jednotlivé dílce se buď k sobě srazily a sklížily, nebo - hlavně u velkých ploch - se používalo srazů, které umožňovaly určitý pohyb. Z truhlářských spojů se nejčastěji užívalo zubování, čepování a grotování.

Po dohotovení se předměty na povrchu vyhlazovaly skelným papírem nebo mořskou pěnou, závady se vytmelovaly a znovu vyhladily. Takto připravené předměty se leštily, lakovaly, malovaly nebo fládrovaly. Leštidla, oleje a laky si staří mistři připravovali sami. Olej, líc, šelak, kopálové pryskyřice se později běžně nakupovaly.

Při práci užívali truhláři nástrojů měřících, přidržovacích, řezných a pomocných. Z měřidel to byly délkové míry, hmatadla, kolečka, vodováha, krokvice, úhelníky a kružidla. jako přidržovací a upínací náradí sloužila strouhací stolice, hoblice, svěráky, skřípce, stužidla, pacholata, utahováky, lisy a pokosnice. Z řezných nástrojů užívali truhláři hoblíky, škrabačky, rašple, pilníky, řezáky, dláta, nebozezy, kolovrátky, pily a různé sekery. K pomocnému náčiní patřila kladiva, paličky, kleště, šroubováky, probíječe, ocílky a brusky.

Historie řemesla

Truhlářské řemeslo zaznamenává značný rozvoj v 15. století a v 16. století dosahuje přímo rozkvětu. V truhlářském řemesle se i u nás záhy objevuje značná specializace. Nacházíme tu stoličníky, lavičníky, kolebečníky, postelníky a další.

S rozvojem nábytkového truhlářství se vyvíjela i výzdoba nábytku. Již ve 14. století se dovidáme o barevně podkládaném kování truhel i almar a také o jejich malování. Truhláři vyráběli také židle a židlice. V pramenech se uvádějí stolice skládací, točité aj. Vyskytují se i stolice s truhlou (truhla s lenochem (opěradlem)). Mimo uvedené nábytkové kusy vyráběli truhláři také pulpity, vysoké psací stolky s nakloněnou

deskou, aby položená kniha byla v šikmé poloze vhodné ke psaní.

Hromadná výroba sedacího nábytku z ohýbaného dřeva však již v 2. polovině 19. století vyřadila valnou část klasické židličkářské produkce. Na princip využití ohýbaného dřeva v nábytkářské produkci přišel v 1. polovině 19. století truhlářský mistr Michael Thonet. Využití tohoto principu způsobilo doslova převrat jak v technice zpracování dřeva, tak v novém pojetí tvarů a konstrukce sedacího nábytku.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Truhlářství bylo v obci Střítež nad Ludinou provozováno ve větším rozsahu od roku 1860, po získání hostinské koncese však zaniklo. Během 20. století bylo truhlářství provozováno několika řemeslníky, během první republiky vzniklo strojně vybavené truhlářství, které zaměstnávalo několik tovaryšů a učňů, a vyrábělo nábytek vysoké kvality a provádělo stavební práce.

Další vesnicí, kde bylo provozováno truhlářství, je Ústí u Hranic, kde bylo provozováno od konce 19. století rodinou Kuchařů, svou živnost ukončili v roce 1959.

Současnost řemesla

Truhlářství, jako klasická rukodělná výroba bez použití strojů se do dnešní doby na Hranicku nedochovala. Působí zde však množství truhlářů, kteří ve svých dílnách pracují s nejrůznějšími stroji a některé původní techniky jistě uplatňují, nebo mají v některých technologických postupech základ.

Ing. Marek Kuchař, Ústí

Výroba a montáž interiérových dveří, schodišť a zábradlí. Zakázková výroba z masivu.

Tel.: 728 752 265, e-mail: kuchar.marek@quick.cz

<http://www.stolarstvikuchar.cz>

Tomáš Lesák, Býškovice

Provádění stolářských a truhlářských prací, interiér i exteriér, výroba nábytku i z masivu

Tel.: 777 216 142, e-mail: tomas.lesak@email.cz

Rostislav Gerža, Bělotín

Provádění stolářských a truhlářských prací. Výroba interiérových dveří a schodišť.

Tel.: 581 612 280, 604 534 836, e-mail: stolarstvi.gerza@tiscali.cz

BEDNÁŘSTVÍ

Popis řemesla

Bednářství je řemeslo, které se zabývá výrobou a údržbou dřevěných sudů. Postupem času se začalo řemeslo specializovat na jednotlivé podřemesla. Vzniklo tak bednářství a bečvářství, což jsou ve své podstatě velmi podobná řemesla, pouze s malými rozdíly. Bednář vyráběl běžné dřevěné nádoby z bílého měkkého dřeva- štoudu, vany, dřezy, necky, škopky, máselnice, konve, bečky atd., zatímco bečvář se zabýval výrobou bečev, sudů a kádí z černého tvrdého dubového a bukového dřeva. Další rozdíl byl i v tom, že bednářské nádoby se stahovalo zprvu dřevěnými obručemi z lísky, habru nebo i z divokého ořechu, zatímco bečváři používali obruče kovové, nejčastěji železné. Sudy a bečky sloužily k uchovávaní rozličných tekutin, nejčastěji byly tyto nádoby užívány pro pivo a víno.

Historie řemesla

Sudy, které dnes známe, byly vynalezeny Kelty a nahradily do té doby používané kožené vaky nebo amfory. Bednářské řemeslo se s postupnou specializací začalo rozčleňovat na bednáře, bečváře, neckáře, korytníky, pouzderníky a další.

České bednářství má bohatou historii. Velký rozkvět tohoto řemesla nastal za Přemysla Otakara II. a to díky rozšíření městského obchodu a růstu pivovarů. V 15. století už byli bednáři zastoupeni v každém městě a vytvářeli samostatné cechovní organizace. V 17. století se bednářství a bečvářství spojilo do jednotného označení cechu bednářství. Obrovská poptávka po bednářských výrobcích vedla v 19. století k postupnému přesunu z ruční manufakturní práce ke strojní výrobě, s výkonem linek více než 1000 kusů denně.

Pečeť cechu bednářského v Hranicích 1757

Sortiment bednářských produktů byl neobyčejně rozmanitý ještě v první polovině 20. století. S příchodem nových typů nádob a dalších výrobků z různých druhů materiálů strojní výroba téměř zanikla a zachovaly se pouze menší rukodělné dílny, kde se dosud provádí tradiční způsob výroby.

Bednáři vyráběli sudy klasickým náročným postupem, jehož jednotlivé části bohužel nejsou zaznamenány v žádném návodu a předávají se bezprostředně v praxi, z generace na generaci. Každý šikovný bednář si však své postupy chrání a jsou předávány jen mezi nejužší skupinou, resp. následovateli.

Rozšíření řemesla na Hranicku

V obci Střítež nad Ludinou žil a působil v 19. století bednář, který byl pro svou kvalitní práci vyhledáván v celém okolí, v jeho řemesle dále pokračoval jeho syn, který zachoval vysokou kvalitu výroby a zřídil strojově vybavenou dílnu. Byl vyhledávaným řemeslníkem pro svou kvalitní práci, zejména bečkami na kvas, ve své práci nadále pokračoval v rámci JZD.

Bednářství mělo své zástupce i v obci Býškovice.

Současnost řemesla

Řemeslná výroba klasických beček se do dnešní doby nedochovala, byla nahrazena strojní výrobou. Navíc se v poslední době upouští od využívání dřevěných beček a přechází se k bečkám z jiných materiálů – kov, plast. Tradiční dřevěné sudy se nyní používají výhradně v pivovarnictví, vinařství a při výrobě dalších alkoholových produktů, které v našem regionu nemají zastoupení.

KOLÁŘSTVÍ

Popis řemesla

Kolářství je odnož dnes již téměř zaniklého truhlářského řemesla, které se zabývá výrobou a údržbou dřevěných žebřinových vozidel, zejména pak jejich loukoťových kol. Koláři vyráběli také dopravní sáně, hospodářské nářadí jako jsou pluhy, brány, válce, trakaře, kolečka a nespočetné množství dalších výrobků.

Loukoťové kolo je kolo, jehož ráfek se skládá

z jednotlivých segmentů, tzv. loukotí, většinou dřevěných. Poskládání těchto segmentů do kruhu tvoří ráfek kola, který pak většinou byl opatřen po obvodu ještě kovovou obručí. Ke každé loukoti pak zpravidla vede od středu kola jeden paprsek.

Nářadí k provozování řemesla jsou sekery, pily, hoblíky, dláta, pořízy a řada dalších.

K výrobě vozů a dalších výrobků používali koláři houževnaté dřevo, zejména jasanové, jilmové, javorové. Jako „vazového“ dřeva uplatnili břízu. Tam, kde nepotřebovali houževnaté dřevo využívali bukové, dále velmi tvrdé a husté habrové a dubové. Na korby kočárů a části, které nepotřebují houževnatosti a nejsou vydány značnému namáhání, užívali topolové, smrkové i jedlové dřevo. Důležité bylo, aby bylo zcela bez kazu, pevné a houževnaté. K vlastnímu zpracování používali tenká kulatá dřeva, silné fošny, špalky a klády, které štípali, rozřezávali a rozmtívali buď ručně, nebo na větších dílnách i strojově. Křivé součásti, které jsou v kolářství potřeba ve značném množství, zejména při výrobě kočáru, zhotovovali ohýbáním. Často však raději zakřivené části vyřezávali z rovného dřeva i na úkor pevnosti, kdy se vlákna porušila. Pokud byla k dispozici dřeva křivě rostlá (těch byl většinou nedostatek), tak se plně využila a zpracovala. Výplně kočárových koreb vyklenovali rovněž ohýbáním napříč ke směru vláken, tím že je houbou navlhčili a přidrželi u ohně.

Ohýbání se provádělo napařováním dřeva. V kotli, který stál opodál dílny, se topilo, pára se hadicí přiváděla asi do třímetrové bedny, dřevěné nebo plechové, kde byly narovnány hotové dílce k napaření. Doba paření se měnila podle síly dřeva. Výrobky se ohýbaly podle forem, které se upevňovaly pomocí klínů a ztužidel. Takto „zašponovaný“ dílec musel někde poblíž kamen řádně vyschnout. Potom se už získaný tvar nezměnil.

Historie řemesla

Už ve 12. století pracovali koláři úspěšně vedle zručných bečvářů, kotlářů a dalších řemesníků. V 15. století se kolář nevěnoval pouze výrobě loukoťových kol, ale pravděpodobně zhotovoval celý vůz. Koláři byli v historii většinou zařazeni pod cech kovářský, výjimkou bylo zařazení do jiného cechu, či existence samotného kolářského cechu. Základními produkty kolářů byly menší i velké vozy, vozky, trakaře, řeznické špalky, ale i sánky a lyže. V kolářské výrobě v 15. století lze pozorovat zvýšenou specializaci.

Kolář byl vedle kováře, s nímž nezbytně spolupracoval, pro vesnici nepostradatelný a vážený. Kolář vytvořil dřevěné dílo, které poté kovář okoval. Pro pořádek mezi nimi, byl kovář povinen koláři vůz okovat, ale sám nesměl vozy překupovat a obchodovat s nimi. Kování nebylo pouze funkční, ale neslo i prvky výtvarné a ozdobné, každý hřeb byl ručně vykován na kovářské kladce. V 19. století zůstávají koláři u tradičního kolářského sortimentu výrobků. Vyráběli součásti nebo celé hotové domácí i hospodářské náčiní, nářadí a dopravní prostředky.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Kolářské řemeslo má více jak stoletou historii v obci Ústí u Hranic. Na konci 19. století provozoval řemeslo Ludvík Kuchař, po kterém řemeslo přebírali jeho potomci. V současnosti se u dřevařského řemesla drží i žijící potomci Ludvíka Kuchaře, přeorientovali se však na stolařství a truhlářství.

V obci Střítež nad Ludinou žili a působili tři koláři. Dále bylo kolářství v Radíkově a Býškovcích.

Současnost řemesla

Ta tam je doba slávy kočárů, formanských a selských vozů s koňskými potahy, doba největšího rozmachu kolářského řemesla. S pokrokem doby mizí i kdysi tak obvyklý a potřebný obor řemeslné výroby. V současné době se tak na hranicku kolářství již neprovozuje.

TESAŘSTVÍ

Popis řemesla

Tesařství (lidově tesařina) je řemeslo vykonávané tesařem. Jedná se o stavební profesi s dlouhou historií rozšířenou prakticky po celém světě. Zahrnuje širokou škálu prací se dřevem, především výrobu stavebních konstrukcí. Výrobou nábytku, oken a dveří se zabývá truhlářství.

K tomuto povolání patří velký podíl těžké ruční práce a tesař nejčastěji pracuje pod širým nebem. Většinu tesařských dovedností, jako je tomu i u jiných řemesel, je třeba získat zkušenostmi.

Blízkým příbuzným řemeslem je stavební truhlářství, tj. výroba a montáž oken, dveří, parketových podlah a dalších prvků, jež vyžadují maximální přesnost; stavební truhlář vyrábí též dřevěné obklady stěn, okenních a dveřních otvorů, podlahové soklíky a přechodové lišty. Tesařské práce staveb zahrnují také zhotovení krovů, roubených staveb, hrázděných staveb, garážových a dalších přístřešků, brán, vrat, schodišť, vikýřů, arkýřů a markýz.

Historie řemesla

V souvislosti s tesařskými pracemi existovaly dnes už téměř zaniklá příbuzná řemesla, jako například

sekernícví - výroba a údržba vodních kol mlýnů, vodních pil a hamrů,

kolářství - výroba a údržba dřevěných žebřinových vozidel, zejména pak jejich loukoťových kol,

šindelářství - výroba a údržba dřevěných šindelových střech,

bednářství - výroba a údržba dřevěných beček a sudů, užívaných v potravinářství, zejména v pivovarnictví, vinařství, lihovarnictví a konzervářství.

V dávných dobách byl prakticky každý majitel domu svým vlastním tesařem, protože si svůj dům musel zpravidla postavit sám. S pozdější specializací povolání vznikla i profese tesaře. V důsledku zakládání cechů a utajování zvláště důležitých a zajímavých pracovních postupů se tesaři ve středověku stali nepostradatelnými, především ve městech.

Zejména stavba prestižních budov se složitě tvarovanými střechami, jako byly radnice a cechovní domy, se již neobešla bez odbornosti, kterou tesaři zaručovali. Zkušený tesař své umění pečlivě střežil a předával je pouze vyvolenému kolegovi, zpravidla svému synovi. Zvláště vůči svým tovaryšům býval opatrný. Důležité práce jako například rýsování střechy prováděl zásadně sám. Tesařské umění vzkvétalo i na venkově.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Tesařství bylo v minulosti rozšířeno po celém českém území, stejně tak působilo velké množství tesařů i na Hranicku. Jednalo se o velmi důležité řemeslo především v oblasti bydlení, tesaři byli nepostradatelní při stavbě domů. Zástupce tesařského řemesla bychom tak v minulosti našli téměř v každé větší vesnici na Hranicku.

Současnost řemesla

Význam tesařství neochabnul ani v současnosti. Jejich význam je stále velký, i když předmět jejich řemesla se do dnešní doby částečně obměnil. Tesaři nyní používají ke své práci mimo původních osvědčených i nové, moderní nástroje, které jim jejich práci do značné míry ulehčují a jsou používány nové pracovní postupy. Zastoupení tesařství na Hranicku je opravdu značné. Tesařské dílny nalezneme v Hranicích, Paršovicích, Partutovicích, Drahotuších, Hustopečích nad Bečvou, Černotíně, Stříteži nad Ludinou.

KOŠÍKÁŘSTVÍ

Popis řemesla

Košikářství patří mezi nejstarší řemesla, která člověk uplatnil a využíval téměř od samého počátku své existence. V pravěku bylo proutí používáno jako základní výztužní materiál pro primitivní výrobky.

Postupně se košíkářství vyčlenilo jako samostatné řemeslo, které se zdokonalilo a také specializovalo. Košíkáři zhotovovali výrobky nejen pro vlastní potřebu, ale především na prodej. Vyráběli košíky a koše různých tvarů a velikostí, nůše, ošatky, podnosy, rohože, proutěný nábytek, stínidla ke stolním lampám, dekorální předměty a další proutěné zboží. Pletení z proutí patří mezi nejstarší techniky, které přetrvaly staletí a udržely se do dnešních časů vedle nejmodernějších průmyslových technologií.

Ručně pletené výrobky z proutí v nás ožívují, svým přírodním materiálem, tvarem a prostotou, jakési fluidum tepla domova a venkovského prostředí.

Historie řemesla

Košikářství u nás má dlouhou tradici, svého největšího rozmachu dosáhlo v 50 letech 19. století. Veliké množství košíkářských výrobků bylo dokonce vyváženo do okolních zemí.

V našem domácím prostředí se pro pletení košíků nejčastěji užívaly tyto materiály: sláma, loubek, orobinec a nejrozšířenějším materiálem bylo vrbové proutí. Pletly se z něj košíky různých tvarů a širokého využití, kukaně pro slepice a další výrobky. Košíkářství je typicky rukodělná práce a v průběhu vývoje se podařilo zmechanizovat jen některé přípravné postupy.

Nářadí košíkáře nebylo nijak složité, nejdůležitějším náradím totiž byly košíkářovy ruce. Dále používal šídlo, nebo košíkářskou jehlu, díky které si mohl řemeslník zvětšovat otvory ve vazbě, pomáhat si s ní při zapichování prutů apod., dalšími nástroji byly a jsou nůžky, čistič, nůž a někdy i perlíček (malé kladívko). Začátečníci používali také dřevěné kolíčky, nebo provázky, které sloužily k přidržení prutů.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Díky dobrému přístupu k vrbovému proutí, jako základnímu materiálu pro tvorbu košíků a dalších proutěných výrobků, mělo košíkářství na Hranicku značné rozšíření. Pletením proutěných výrobků se tak v každé obci vždy někdo zabýval. Nejvíce rozšířené bylo košíkářství v Hustopečích nad Bečvou, v Ústí a v jejich okolí.

S výrobou košíků úzce souvisí zpracovávání vrbového proutí, který je pro výrobu proutěných výrobků nejlepší. Tradice výroby vrbového proutí sahá až do 19. století, kdy si pan Antonín Maňas z Ústí u Hranic uvědomil velké bohatství, které skýtá povodí Bečvy, kolem kterého rostlo velké množství vrb. Proto si na Povodí řeky Bečvy v Přerově pronajal sklizeň vrbového proutí podél řeky Bečvy v úseku od Hranic až do Valašského Meziříčí. V době sklizně zaměstnával všechny volné muže z Ústí a okolí. Zpracování vrbového proutí probíhalo na zahradě s potůčkem potřebným pro mízování proutí, na zahradě a v těsné blízkosti poté byla přistavěna váha vozů s proutím a varna proutí. Varna byla menší budova s velkou železnou vanou s ohništěm. Ve vaně se vařilo proutí, které po oloupání mělo pěknou načervenalou barvu a bylo žádáno na pletení ozdobných výrobků.

Postupným regulováním toku řeky Bečvy ubývalo zdrojů proutí, proto se začalo zavádět pěstování proutí na orné půdě umělým vysazováním vrbových řízků.

Vyřezané proutí bylo na zahradě vytříděno podle délky a jakosti a svázáno do otepí stejné délky. Část proutí byla prodána na zeleno, zbytek se připravil do postavených nádrží, tzv. luží, na protékajícím potůčku. Potůček se po celé délce přehradil krátkými deskami, které vytvořily nádrže s protékající vodou, do nich se nastavěly svázané otypky proutí – do každé nádrže svazky stejné délky. Voda v nádrži stoupala v proutí pod kůrou od kořene k vrcholu a vytvářela potřebnou mízu, která umožňovala loupání zelené kůry. Loupáním proutí se zabývala místní mládež a ženy. K loupání sloužily železné kleště, jejichž sevřením a pohybem kleští nebo prutu se kůra svlékala a odpadla. Objevil se pěkný bílý prut, který ještě na slunci více zbělel, proto loupáčky naloupané proutí stavěly na slunce ke stromům nebo je pokládaly na zem. Obchod měl své odběratele po celé Moravě i v Čechách, po úmrtí jejího vlastníka v roce 1936 a postupnému úbytku zájmu jeho potomků o tento obchod, zanikla živnost v roce 1952.

Současnost řemesla

V současné době na Hranicku působí několik košíkářek. Jsou to Liběna Hrešková z Rouského, která se zabývá výrobou proutěných košíků, zvonečků a dekorační činností, a dále Alena Kolaříková, která se zabývá pletením proutěných výrobků, tak i pořádáním kurzů pletení z proutěných materiálů.

Z košíkářství jako tradičního řemesla se v současnosti vyvinul koníček, který je stále více rozšířenější, svědčí o tom množství kurzů, které jsou pořádány. Výhodou výroby proutěných výrobků je nenáročnost na prostor, nenákladné nářadí a dostatek různých materiálů na trhu. Každý kdo chce začít s výrobou nejen košíků, ať už pro radost nebo

užitek, a chce pracovat opravdu dokonale, se musí předem smířit s tím, že tomuto umění musí věnovat spoustu času, mít trochu hbité prsty, silné ruce, cit pro strukturu a formu, bystré oko a cit k materiálu. Dokonalé zvládnutí techniky pletení z proutí je záležitostí delšího cviku a větších zkušeností. A také i zde platí, že čím více umíme, tím více se musíme učit.

Řemeslníci

Liběna Hrešková, Rouské

Výroba proutěných košíků a zvonečků, aranžmá květin, výroba adventních i vánočních věnců, výroba šperků a bižuterie, aranžmá sálů na společenské akce. Možnost pořádání kurzů.

Tel.: 602 567 541, e-mail: hreskova@seznam.cz

<http://spolek-zen-rouske.eblog.cz/>

Alena Kolaříková, Všechnovice

Pořádání kurzů, pletení a prodej košíků, dřevěné korále, ratanová ucha. Internetový obchod.

Tel.: 777 656 278, e-mail: aja@kosiky.cz

<http://www.kosiky.cz>

PEČENÍ TRADIČNÍCH KOLÁČŮ

Popis řemesla

Pečení tradičních koláčů je součástí pekařského řemesla. Na Moravě se tyto koláče nazývají „frgály“ neboli „pecáky“. Koláče se pekly v klasických pecích na dřevo. Pec se nejprve pořádně roztopila suchým tvrdým dřevem a poté se vymetla do čista. Pak se do ní mohlo nasázet několik koláčů najednou, podle velikosti peci. Protože byl papír tehdy spíše vzácností, musely se koláče po vyjmutí z pece převrátit a lehce otřít od popela. Dnes se pečou na papírovém podkladě, takže po vyjmutí z

pece jsou čisté a nepřilepí se v peci.

Střítežské pecáky jsou charakteristické tradiční jedinečnou domácí recepturou, vysokou kvalitou, vynikající chutí. Při jejich výrobě se nepoužívá strouhanka, pudinky, džemy ani jiné náhražky. Všechny pecáky jsou pokropené pravým máslem, sypané perníkem a cukrem. Pecáky jsou vhodné pro rodinné oslavy, svatby, pohřby či jen tak na chuť. Průměr pecáku cca 30 cm. Jednotná cena pro všechny druhy pecáků včetně ořechových 75 Kč/1 ks. Zajímavostí je náplň tvarohového koláče, která je uvnitř koláče, nikoliv na jeho povrchu.

Historie řemesla

Je opravdu těžké určit, kdy tyto koláče vznikly. Dnes víme jen tolik, že kořeny Střítežských pecáků sahají až do 18. století. Pekly se zejména na svatby, dožínky a jiné slavnostnější příležitosti. Do stejného období pravděpodobně sahá i historie Hustopečských pecáků.

Nejprve se pekly podomácku v jednotlivých chalupách v tzv. pekárkách (pecích). S ukončením soukromého zemědělství se rušily ve statcích domácí pekárny, dále se pokračovalo jen ve statku, kde fungovalo zemědělské družstvo. Při stavbě administrativní budovy zemědělského družstva na počátku 80. let 20. století došlo ke stavbě speciální pece na pečení pecáků, kde se peče dodnes a pecáky se těší stálé oblibě.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Tradiční pecáky se na Hranicku pekly ve Stříteži nad Ludinou a v Hustopečích nad Bečvou. Pecáky se pekly samozřejmě i v jiných vesnicích, ale pouze pro soukromé účely. Největší oblibě a zájmu obyvatel hranického regionu se těšily právě pecáky ze Stříteže a z Hustopeče.

Současnost řemesla

V současné době se na Hranicku pečou pecáky tradičním starým způsobem již ve Stříteži nad Ludinou, podle původní receptury. V Hustopečích nad Bečvou stále stojí klasická pec na pecáky, již dlouho však není využívána. Pecáky se zde však stále pečou, ale pomocí moderních pecí.

Mgr. Monika Röderová, Střítež nad Ludinou

Pečení pecáků a svatebních koláčků.

Tel.: 732 530 500, e-mail: monika.roderova@seznam.cz

<http://www.pecaky.kvalitne.cz>

Bohuslava Stavárková, Hustopeče nad Bečvou

Pečení tradičních hustopečských pecáků a jiných koláčků.

Tel.: 608 208 028, e-mail: stavarkovabohuslava@seznam.cz

PEČENÍ A ZDOBENÍ PERNÍKŮ

Popis řemesla

Perník je sladké pečivo tmavě hnědé barvy, jehož původní receptura se skládala z medu, mouky a pepře. Právě pepř dal vzniknout názvu perník, původně peprník. Postupně se recepty začaly upravovat, nyní je těsto často tvořeno směsí pšeničné a žitné mouky, mléka, vajec, karamelizovaného cukru a medu. Těsto je kořeněno skořicí a zázvorem, občas také hřebíčkem, kardamonem, muškátovým oříškem, anýzem a levandulí. Po smíchání by se těsto mělo nechat odležet, aby mohlo zfermentovat.

Perníkové těsto je často vykrajováno do různých tvarů, vyrábí se perníky kulaté, velmi častým motivem je perníkové srdce, či zvířátka. Po upečení jsou pak tyto perníky zdobeny buď barevnými cukrovými polevami a nebo čokoládou. Z plátků perníku jsou slepovány a konstruovány i složitější tvary, nejčastějším motivem je perníková chaloupka inspirovaná pohádkou O perníkové chaloupce.

Historie řemesla

Perníky mají v českých zemích dlouhou tradici. První zmínka o perníku pochází již z první poloviny 14. století. Perníkáři se povětšinou nesdružovali do cechů, ale působili samostatně, nebo se přidružovali k cechu pekařskému. V 15. století začali perníkáři přidávat do těsta různá koření. Již v 18. století se pekly medové perníky vytlačené do dřevěných forem z hruškového dřeva. Oblíbené a známé formy byly srdce, koník, panenka.

Když perníkáři připravovali tzv. záděl, vařili med v medovém kotli, mouku si vybírali pečlivě podle typu perníku, který zrovna chtěli připravovat. Koření používali cizokrajné, ale i naše. Z těch cizokrajných to byl především koriandr, kardamon a anýz. Z našeho vonný bezový květ a dokonce i výtažky z různých vonných bylin.

Vypráví se historka, že jakýsi tovaryš, který pracoval u nějakého mistra perníkáře, povídal, že mistr dával do těsta devatero koření. Dával dokonce mateřídoušku, kozí pysk, levanduli, majoránku, pelyněk, routu, balšám, angeliku, zeměžluč, hořký lupen a další. Každou připravenou šišku těsta kropil prý česnekovou a cibulovou šťávou. Perník byl vzhledem k svému složení považován za lék na nemocný žaludek.

Perníkáři věnovali velkou pozornost zadělávání a hnětení těsta. Zadělané těsto ukládali do zvláštních nádob, kde odpočívalo nejméně 6 týdnů, dokonce prý až půl roku a někdy i déle. Za tuto dlouhou dobu samozřejmě těsto ztuhlo, takže jej museli z nádoby vysekávat sekerami. Každý mistr perníkář si svůj recept uchovával jako tajemství, proto se nám nedochovalo těchto receptů mnoho.

Rozšíření řemesla na Hranicku

V minulosti patřilo pečení perníků spíše k movitějším lidem, jelikož k jeho výrobě bylo za potřebí množství cizokrajného koření, které bylo velmi drahé. Postupně však bylo toto koření více dostupné, či se začalo nahrazovat domácím kořením, a pečení perníků se tak rozšířilo i do chudších oblastí a na venkov. Perníky se na Hranicku vyráběly po většinou po domácnostech pro soukromé účely.

Současnost řemesla

Perníky se stále pečou v mnoha rodinách na celém Hranicku, neodmyslitelně patří k předvánočnímu a vánočnímu cukroví. Nazdobené perníkové pečivo je součástí mnoha vánočních výstav, kde vystavují jak obyčejné hospodyňky, tak i profesionálové, kteří se tímto řemeslem sice neživí, ale z odborné stránky patří k opravdovým umělcům. Mezi nejlepší na Hranicku patří:

Johana Vozáková, Hustopeče n. B.

Pečení a dekorování perníků pro potěšení a radost malých i velkých. Aranžmá z perníků na velikonočních a vánočních výstavách – Hustopeče nad Bečvou, galerie M+M v Hranicích.

Možnost pořádání kurzů pro veřejnost.

Tel.: 602 514 343, e-mail: invo@centrum.cz

Hana Ševčíková, Všechnovice

Pečení, zdobení dekorativních perníků. Aranžmá z perníků na výstavách. Účast na místních výstavách, předvádění zdobení perníků. Publikace v časopise Knihovnička – recepty: Perníčky & medovníčky.

Možnost pořádání kurzů pro veřejnost.

Tel.: 608 580 394, e-mail: sevcikova@centrum.cz

Irena Kociánová, Horní Újezd

Pečení, zdobení perníků a pletení z pedigu. Jarní, podzimní a vánoční výstavy. Možnost pořádání kurzů pro veřejnost.

Tel.: 776 293 538, e-mail: kocianova.irca@seznam.cz

<http://www.lidovetvoreni.cz>

ZDOBENÍ KRASLIC

Popis řemesla

Velikonoční kraslice je natvrdo uvařené nebo vyfouknuté, duté vejce ozdobené různými výtvarnými technikami. Sloužilo ženám a dívkám o Velikonocích jako odměna pro koledníka za tzv. pomlazení, čili vyšlehání pomlázkou.

Kraslice se zdobily několika různými způsoby. Nejrozšířenější technikou zdobení byla vosková batika. Na vejce se nanáší včelí vosk a barva několikrát za sebou. Po nanesení všech vrstev se vosk rozpustil a setřel a na vajíčku se objevil barevný vzor. Často bývaly na jedné straně vajíčka namalovány ornamenty a na druhé půlce text.

Zvláštní technika byla uplatňována především na jihozápadní Moravě. Vajíčka se nejdříve nabarvila, poté se voskem natřely všechna místa, kde měla barva zůstat a poté se vejce na několik hodin ponořila do vody a kysaného zelí, díky čemuž byla místa nezakrytá voskem vyleptána.

Na severní Moravě se kraslice vyškabávaly pomocí špičky nože, nebo špendlíkem, tuto metodu stále mimo jiných uplatňuje i paní Vyčítalová z Vysoké u Hustopeč nad Bečvou.

Dalších technik zdobení vajec existuje celá řada, jedná se však již o obtížnější postupy. Například se jedná o polepování slámou či sítinou a vyškabování, neboli gravírování.

Další, poměrně komplikovanou technikou je drátování, patrně nejkompikovanější je pak prořezávání. Tyto dvě techniky ovšem nepatří ke klasickým, ale jedná se o vcelku moderní způsoby.

Historie řemesla

Zdobení kraslic souvisí s lidovým velikonočním zvykem, ve kterém vajíčko bylo symbolem plodnosti, lásky a věrnosti, ale také symbolem jara, slunce, tepla, radosti, nového života. Zdobení se na Hranicku, stejně jako v celých Čechách a na Moravě rozvinulo ve velké míře.

V symbolice se výrazně uplatňovala červená barva. Od ní je i nejčastěji odvozován původ slova kraslice (ze staroslovanského krasnyj, krasniti). Červenou kraslici si dívka nechávala pro hochu, na kterého si tajně myslela.

Vejce darované z lásky muselo být nejen červené, ale také plné. Prázdné bílé

skořápky byly spolu s prázdnými ulitami šneků symboly smrti a sloužily ke zdobení Morany.

Původně se zdobila pouze plná, natvrdo uvařená vejce, která byla určena jako velikonoční dar. V pozdějších dobách, kdy byl tento zvyk již mohutně rozšířen se vajíčka malovala po celý rok, aby se stihlo namalovat dostatek vajec, a nebylo tudíž možné malovat vajíčka plná, protože by se zkazila.

Rozšíření řemesla na Hranicku

Historie zdobení kraslic na Hranicku je velmi dlouhá, kraslice se zdobily snad ve všech domech, vždy v souvislosti s oslavou Velikonočních svátků.

Současnost řemesla

V dnešní době se na umělecké úrovni zabývá zdoběním kraslic jen hrstka lidí. Jednou z nejšikovnějších řemeslnic je paní Vyčítalová z Vysoké u Hustopeč nad Bečvou.

Milena Vyčítalová, Vysoká u Hustopeč n.Beč.

Kurzy ve školách, výstavy na obcích. I prodej. Možnost pořádání kurzů pro veřejnost.

Tel.: 605 707 154, e-mail: valmezmil@centrum.cz

ZDROJE

Monografie:

1. **800 let Hustopeče nad Bečvou : 1201 - 2001.** [s.l.] : [s.n.], 2001. 76 s.
2. **Hranicko bez hranic.** [s.l.] : [s.n.], 2006. 106 s.
3. JANOTKA, Miroslav, LINHART, Karel. **Zapomenutá řemesla.** [s.l.] : [s.n.], 1984. 193 s.
4. **Klokočí: Dějiny a přítomnost obce.** Mgr. Helena Kovářová. [s.l.] : [s.n.], 2007. 240 s.
5. LAPÁČEK, Jiří. **Historie a současnost podnikání na Přerovsku a Hranicku.** [s.l.] : [s.n.], 2009. 320 s. ISBN 978-80-86699-55-4.
6. MACHAČ, Miloslav. **Z historie a současnosti obce Býškovice.** [s.l.] : [s.n.], 2002. 116 s.
7. NEBESKÝ, Jiří J. K. Typáře ve fondu hranického muzea. **In Sborník Státního okresního archivu Přerov 2009.** [s.l.] : [s.n.], 2009. s. 10-21. ISBN 978-80-86388-75-5. ISSN 1214-4762.
8. POSPÍŠIL, Arnošt. **Mlýny a mlynáři ve staletích.** [s.l.] : [s.n.], 2004. 168 s.
9. **Střítež nad Ludinou: V mozaice dějin Hranicka.** [s.l.] : [s.n.], 2002. 256 s.
10. **Ústí : Historie a současnost 1389 - 2006.** PhDr. Jiří Lapáček. [s.l.] : [s.n.], 2006. 326 s.

Webové stránky:

10. **Lidová řemesla** [online]. 2007 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.lidovaremesla.cz/>>.
11. **Potštát město** [online]. 2009 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.potstat.cz/>>.
12. **Řemesla a lidové techniky** [online]. 2001- [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.klic.cz/remesla/index.htm>>.
13. **Střítežské pecáky** [online]. 2008 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.pecaky.kvalitne.cz/index.php?zap=za1>>.
14. **Wikipedie: Otevřená encyklopedie** [online]. 2008-2009 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana>.
15. **Zlaté ruce** [online]. 2007-2010 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.zlateruce.com/>>.

Vydáno za finanční spoluúčasti
Olomouckého kraje v roce 2009.

www.regionhranicko.cz